

"Itinera Artis". Pedagogia d'un artista, per Oriol Móra

Oriol Móra, www.oriolmora.com

Així com l'artista no apareix de sobte, com un bolet desvinculat dels precedents ni dels contemporanis, encara menys al pedagog de l'art li dol reconèixer-se en els propis mestres.

Fa poc, Vince van Geffen, artista visual i arquitecte de formació, parlava dels seus anys d'estudi a la **Artez** hogeschool a la ciutat d'Arnhem (Holanda) -"vaig poder estar-hi set anys", deia orgullós-. Venia a dir, amb el seu to discret, el molt que allí hi pogué absorbir, quin fou el nivell de l'aprenentatge de l'art -i per extensió, de la vida en general- en aquell centre.

Podem fer-nos una idea del rigor amb què en certes cultures es tracten les humanitats: **"l'art és tan seriós com les altres tres branques de la vida: filosofia, religió i ciència"**.

Crec que també destacava el seu mestre preferit, i la veu li traïa la contenció habitual ("som calvinistes" li hem sentit a dir algun cop). Perquè el professor Vince deu tenir en el concepte, en mon de les idees, el seu nord.

Amb la seva recent *masterclass* que ofereix als aprenents d'art, hem pogut estar en contacte i reflexionar sobre un model pedagògic de l'art.

Val a dir que el nostre taller de pintura és heterodox, i no imposem la tècnica, per tal que els alumnes -adults- assagin l'expressió i el color segons les intencions de cadascú. Vince, el professor del taller d'art contemporani, ens visita amb un programa de tres hores de conversa -distesa però amb el guió ben acotat-

Ell mateix un artista, ens parla de la continuïtat de la pintura al llarg de la història. Tenim, doncs, tot el dret de preguntar-nos si "des de dins" del món l'art, es poden distingir les grans línies del pensament pictòric; si hi haurà una perspectiva suficient, per practicar art i alhora explicar-lo. Avui en podrem saber una mica més, de tot això.

Comença per analitzar a primer cop d'ull els treballs dels alumnes. Davant aquestes pintures i dibuixos, estudis en paper i tela, fa comentaris en el terreny plàstic, motivant-los perquè hi afegixin l'explicació personal si convé. El docent posa en relleu quelcom que l'obra insinua i ofereix algun consell.

Fent un ús característic del castellà (els darrers 7 anys ha viscut intermitentment entre Barcelona i Berlín) usa un vocabulari sobri, que adapta als seus interessos. El to de veu sovint és matisat per la ironia (en un moment jo diria estel·lar per la seva musicalitat, pronuncia amb dificultat el nom de "l'artista catalana Eulàlia Valldosera, per mi genial").

Un cop vistes les obres, s'inicia la conferència. Per títol, **"El gran quadre de l'art occidental"**. La seva teoria ens vol mostrar la totalitat de les obres dels mestres de l'art, concentrades en una mena de tapís immens, un hipotètic "gran quadre" que "ja no es pot ampliar, doncs avui podem dir que en l'art ja s'ha fet tot".

Però atenció: "hom ha de buscar" -ens diu- "el seu lloc, el seu forat dins del gran conjunt; **tot aquell que vulgui fer art, pintura de veritat, hi trobarà el seu lloc**". Un missatge optimista per als presents, sobretot venint d'algú que fa prevaldre la sensatesa. En el debat posterior, algú exposarà el cas de l'artista-provocador, i ell reblarà: "si només provoques, no fas art". També denunciarà la penúria obligada de les dificultats per exposar. I voldrà fer bona l'afirmació de principis que **"abans de poder fer art, cal saber-ne; estudiar-lo"**.

La dissertació es basa en sis possibles propostes o "camins" que trobarem -fils conductors serpentejants, de vegades entrecruats- dins aquell "gran quadre" imaginari: *moviment, forma, composició, espai, ambient i el paper de la dona*.

Les obres escollides, en breus seqüències segons cada temàtica, il·luminen la pantalla en el curs de la projecció. El respecte que imposen certes obres dels grans mestres, ve subratllat aquí pel marc de la sòbria posada en escena i del discurs depurat.

Fent servir un llenguatge contingut, l'impacte del concepte ens arriba net, i alhora podem sentir l'**emoció de forma individual, pròpia**; l'espectador es pot centrar en determinats aspectes, per a cada un dels "camins".

Un Giotto primitiu dóna pas a una obra de Leonardo -"per mi aquest és el primer quadre que parla del moviment"- . L'oportunitat (pot semblar nova per a molts) de contemplar la *Dama de l'ermíni* des d'aquest punt de vista, **ens estalvia una bona quantitat de capes de literatura superposades** (que sens dubte ens poden amagar, més que no ensenyar el que l'obra en si conté) per així aclarir-nos certs aspectes.

Un artista pot facilitar aquesta feina d'apropament als grans mestres, des d'un enfoc diferent; **sobretot algú que ha elaborat un discurs pedagògic al llarg de tota una vida de pràctica professional**.

Veiem pintat el rostre perfecte de la noia, el coll en lleu torsió, seguim l'el·lipse que el conferenciant dibuixa amb el braç: l'ermíni, el cap... mirades.

No evitarà algun tòpic: *La ronda de nit* de Rembrandt "per mi el zenit de la història de la pintura" (curiosament *Las Meninas* no sembla provocar-li ni la meitat d'emoció, malgrat hi apareix destacat). Hom reconeix la utilitat d'observar les actituds, el sentit de les accions, la simbologia dels personatges, els tons de llum contrastats, amb aquesta detenció per ell incitada.

George Steiner, a *Errata -l'examen d'una vida-* feia esment de la conveniència de **combinar la recerca amb la professió didàctica**. Les dues s'estimulen, deia oferint exemples de la seva tasca de professor universitari als Estats Units, bo i reconeixent que l'investigador pur no sol ser un bon comunicador (i a la inversa). Van Geffen se'n surt d'aquest tòpic en la seva recerca, com per descomptat se'n sortia Steiner.

El docent es el *performer* que acompanya la transmissió de coneixements. I si la classe es porta a terme *amb art*, els oients tenim una oportunitat especial.

Avui no l'hem desaprovechada, per mèrit seu i de l'actitud dels assistents. Podríem entretenir-nos i comparar moments, expressions furtives del "feedback" rebut; mirades, ara de cansament, ara enceses en la posterior remuntada de la intensitat, durant la roda de preguntes un cop tornats a l'espai físic del taller.

I escollim, finalment, quedar-nos amb la cita -agafada al vol durant la posterior tertúlia de bar- "el més important i de fet l'únic que tenim, són dues coses: **aprendre... per després experimentar**".

Novembre 2015

Per citar l'article: Móra, O .(2016). "Itinera Artis". Pedagogia d'un artista, per Oriol Móra, *Catxipanda*, (2).Recuperat (data de visualització), a <http://wpu.ir/4so3u>